

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

Helyi jelentőségű védett természeti terület neve:

Csörnök-patak menti égeres láprét

Utoljára módosítva: 2014-09-02 12:20:46

Megye: Vas

Községhatár: Nádasd

A terület kiterjedése: 79.385 hektár

Védetté nyilvánítás év: 1985

GPS koordináták: EOV: 464800; 185900

Felmérést végző személy(ek) neve: Gyöngyössy Péter

E-mail címe(k): kerekerdo@invitel.hu

A terület megközelíthetőségének leírása

(pl. melyik utcán kell elhagyni a települést stb.):

A terület a 86. sz. főút és a Körmend Zalalövő vasútvonal, a Csörnök-patak és a Vasi-hegyhát peremén kialakult meredek suvadásos domboldal közé esik. Déli fele a domboldal üde lomberdeit, északi fele a Rába-Csörnök árterén kialakult láposodó ártéri vegetációt foglalja magába. Megközelíthető a 86. sz főútról. Körmend felől Nádasd irányába kell menni. A Csörnök-patakon átívelő híd után jobbra (nyugatra) már a tárgyalt terület helyezkedik el. A dombhát alatti kanyarban a Szarvas Csárda felől alulról, vagy a dombhátra felkanyarodva s a főútról jobbra Nádasdi zártkertekhez vezető kavicsos földút felől személyautóval közelíthetjük meg. A domboldali erdők bejárhatók, viszont a Gyunác lápos, mocsaras bozótós, magaskórós területe nehezen járható. Különösen a keleti rész. Az ártéri terület terepjárával Nádasd felől a vasút melletti földúton, vagy a lőtér felől közelíthető meg. A földúton a terület délnyugati csücskénél érünk le a területre.

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

Terület rövid, szöveges bemutatása (max. 2000-2500 karakter):

megközelíthetőség, terület jellegének leírása (pl. természetes erdőfolt puhafa ligeterdővel stb.): A terület redkívül összetett élőhely, mely magában foglalja a Nádasd-Szőcei-fennsík és a Rába-völgy találkozásánál, a Vasi-hegyhát jellegzetes északi kitettséggű meredek letörésében elhelyezkedő üde lombos erdőket és a Rába-Csörnöc árterén a dombhát és a Csörnöc patak közlé eső lápos mocsaras ártéri élőhelyek sorozatát. A humid klímájú terület átmenet nélkül megy át a Rába-Csörnöc árterén elhelyezkedő, többé kevésbé feltöltődött holtágak helyén kialakult láposodó vegetációba, melyet „Gyunác” névvel illetnek az itt élők. Az elnevezés valószínűleg egy családnévből ered. (tulajdonos). A meredek suvadásos eróziós domboldal gyertyános tölgyesekre, extrazonális bükkösökre jellemző fajokkal leírható zárt erdeje közvetlenül határos a Gyunác, égerlápokkal, fűzlápokkal, magaskórós, zombéksásos, mocsárrét és láprét foltokkal, jellemezhető ligetes szerkezetű sík területével. A nyilvántartás szerint a Csörnöc medre és a 845. sz főút hídjánál kiszélesedő tó szerű terület sajnos nem része a jogilag védett területnek. Régi kéziratok térképek (I. kataszteri felmérés, 1852) alapján megállapítható, hogy a hegyhát északi letörését itt mindig is erdő borította. A sík terület viszont ekkor mindenütt művelt volt kaszálóként legelőként használták, beleértve a mai erdő alját (égeresek, vörös tölgyesek). Ugyanakkor ha belepillantunk egy 100 évvel korábbi térképbe a II. József féle un. I. katonai felmérése térképébe, láthatjuk, hogy még nagyrészt megvoltak az egykori Rába-Csörnöc ártér nagy összefüggő ártéri erdői. Itt is a Csörnöctől délre fekvő területen ligetes erdőket jelöl a térkép. A meredek domboldal északi letörésében elhelyezkedő erdőtömb több erdőrészletre oszlik. A keleti erdőrészleteket rendkívül elegyes többszintű, többkorú faállomány borítja, melyben néhány nagyon látványos több száz éves bükk, gyertyán, és kocsányos tölgy és kocsánytalan tölgy egyed is előfordul. A meredek területen a felszín közeli talajrétegeket laza, homokos kavics, helyenként kifejezetten homokos talaj alkotja. A területen bőven találjuk az árnyaló fafajokat (kislevelű hárs, hegyi juhar, gyertyán). A fák magasak mintegy 30 méteresek, ezért a felszín közelében mély árnyék van csekély aljnövényzettel. A terület zavartalansága miatt a nagyvadállomány kedvelt tartózkodási helye, szembetűnők az eróziót segítő vadcsapák. A kora tavaszi aszpektus jellemző védett fajok a lejtő aljában a hóvirág és a tavaszi csillagvirág. Érdekes megemlítenünk azt a megfigyelést miszerint a letörés alsó, középső része rendkívül humid, szivárgóvizes, hegyi juharral, bükkal, kocsánytalan tölgyel, alul mézgás égerrel, gyertyánnal, a felső rész, különösen a letörés pereme kifejezetten száraz, amit a mezei juhar is jelez, viszont érdekes, hogy ezen a fennsíki, feltehetően agyagosabb talajon a kocsányos tölgynek találtuk szép példányait. A domboldali erdőcsíkból jelentős mennyiségben fordul elő a fehér akác, különösen a hegyhát perem közelében és elsősorban az erdő nyugati felében. Az akác foltok likvidálására komoly nemzeti parki projekt szerveződött. Sajnos az eredeti terveket (gyűrűzéses szálalás) nem tartották be ezért 2012-ben rendkívül drasztikus módon kivágták ezeket a foltokat, nagy teret adva ezzel az újabb akácsarjak terjedésének. Az erdőcsík középső felén vízmosásos tagolt terepet találunk. Itt tenyészik a téli zsurló (*Equisetum hyemale*) egy nagyon szép állománya. Az erdő keleti felén idős vörös tölgyek is találhatóak. Külön kell szólni a terület nagyobb részét kitevő ártéri területről. A Rába-ártér Vas megyei szakaszán a „holtágak” (morotvák, holtmedrek) nemcsak értékes természeti területeket képviselnek, hanem változatos élőhelytípusok hálózatán keresztül, a nyugat-dunántúli ökológiai folyosók működésének igen fontos láncszemét alkotják. Mint a folyómederből természetes úton lefűződött, elzátonyosodott,

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

de árvizek alkalmával újra víz- és hordalék utánpótlásban feldúsuló területek, az értéri élővilág dinamikájában jelentősen hozzájárulnak úgy az állandóan újraszerveződő pionír élőhelytípusok, mint a vízi-, mocsári-, lápi növényzet állományainak a megőrzésében. A Rába mentén nyugodtan kijelenthetjük, hogy több száz nagyobb (hosszabb, mélyebb) ill. ezernél is több a kisebb terjedésű holtágak száma. A Rába ártér sajátos szakasza az a cca 60 km-es rész, ahol a nagyrészt szabályozatlan Rábát szinte párhuzamosan kíséri a Csörnöc-patak, mely Halogy község határában fakad és Sárvár határában torkollik a Rábába. Sajnos a Csörnöcöt szabályozták és szinte csatornaszerű egyenes mederben folyik, de az egykori kanyargós medrek mint morotvák ma is megvannak. A Rába és a Csörnöc-patak árterét nem véletlenül szokták együtt emlegetni, hiszen nagy árvizekkor a két medret összeköti az ár. A közös árternek fontos része az a terület, amely a Pinka torkolata közelében húzódik. Körmend és Nádasd között a Rába ill. a Csörnöc-Herpenyő mentén igen gazdag és változatos „holtág”- rendszert figyelhetünk meg. Legelterjedtebbek a magassásos (*Caricetum acutiformis*) harmatkásás (*Glycerietum maximae*) és mocsárrétes (*Deschampsietum caespitosae*) feltöltődő szakaszban lévő régi holtágak. Ezek különösen a folyómeder és a Csörnöc-csatorna között figyelhetők meg, kapcsolatot teremtve a Rába, a Pinka és a Csörnöc-menti élőhelytípusok dinamikus fejlődésében. A Gyunác-holtágak főleg a nádasdi Tábor-hegy és a Csörnöc-csatorna között terülnek el és legfőbb sajátosságuk az elláposodás. Így olyan jellegzetes növénytársulások terjedtek el itt mint: az égeres láperdő (*Carici elongatae-Alnetum*) a fűzláp (*Calamagrostio-Salicetum cinereae*), békaliliomhínár (*Hottonietum palustris*), zombéksásos (*Caricetum elatae*), kékperjés láprétek (*Junco-Molinietum*), mocsárrétek (*Alopecuretum pratensis*, *Deschampsietum caespitosae*) stb. A Gyunác holtágaiban olyan védett és értékes növényfajok populációi maradtak fenn mint: pajzstok (*Peltaria alliacea*), békaliliom (*Hottonia palustris*), konistárnics (*Gentiana pneumonanthe*), szibériai nőszirm (Iris sibirica), sárgaliliom (*Hemerocallis lilio-asphodelus*), dárdás nádtippan (*Calamagrostis canescens*), vízitök (*Nuphar lutea*), csikorgófű (*Gratiola officinalis*), muharsás (*Carex panicea*), csőrös sás (*Carex rostrata*), szálkás pajzsika (*Dryopteris carthusiana*), mocsári pajzsika (*Thelypteris palustris*) stb. Az értékes élőhelytípusok és a védett és veszélyeztetett növénypopulációk sokasága, természetességi állapota messzemenően igényli a terület fokozott védelmét. A megfelelő kezelési fejlesztések hiányában az egyes inváziós gyomközösségek (pl. a *Solidago gigantea*) általánosan veszélyeztetik a fűzláp, az égerláp ill. a kékperjés rétek természetes állományait. Külön kell szólnunk a Csörnöc patakról, mely lassan mozgó vizével a Rábától markánsan különböző élőhelyeknek ad otthont. Sajátossága a mozaikosság, mely halfaunájában is megmutatkozott szabályozottsága elenére egészen a közelmúltig. Sajnos horgászati érdekből mintegy négy évvel ezelőtt Körmend térségében egy csatorna segítségével a Rába vizét belevezették, ezzel a halfauna gazdagsága drasztikusan lecsökkent. A felmérés évében februárban nagy árvíz volt, mégis a július közepi bejárásakor a lápréteken zombékosokban, mocsárrét foltokon sehol nem volt víz a felszínen, a mélyebb morotvák is ki voltak száradva. Csak a Csörnöc medrében volt víz. A forgalmas, kamionjárta 86. sz főút miatt a terület sajátossága még a távolabbi részeken is az óriási gépjárműforgalom zaja. Felhasznált források: 1.) <http://koszegitk.blogspot.hu> (Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság, Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont blogja; szerkesztő: Tompa Tibor) 2.) Kovács J. Attila (Szombathely, 2000): A Rába-völgy természetvédelmi ökológiai élőhelyvizsgálata (kézirat)

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

2. A TERÜLET ÁLTALÁNOS FELMÉRÉSE

2.1. Megtalálható még a védettség indoka a területen? - Igen

Szükség esetén részletezés, "Nem/Részben" válasz esetén indoklás:

2.2. Milyen élőhelyek mozaikok borítják a területet és milyen arányban?

45 % Erdő

35 % Gyep

15 % Cserjés

5 % Vizes terület

% Egyéb

2.3. Élőhelyi besorolás ÁNÉR- szerint (<http://www.novenyzetiterkep.hu/?q=magyar/node/45>):
A23 – Tündérrózsás, vízitökös, rencés, kolokános (láptavi) hínár (A Csörnöc patak medrében hosszabb rövidebb szakaszokon B4 – Lápi zsombékosok D2 – Kékperjés rétek D6 - Ártéri és mocsári magaskórósok D5 – Patakparti és lápi magaskórósok D34 – Mocsárrétek OD - Magaskórósok özönfajokkal (Solidago) P2a – Üde cserjések J5 – Égerligetek LY1 - Szurdokerdők (hegyi juharban gazdag, sziklás talajú, üde erdők) J2 – Éger- és kőrislápok, égeres mocsárerdők

2.4. Területhasználat (kérjük, jelölje az észlelteket): Kaszálás, Erdészeti tevékenység

Egyéb típus:

Jellemzőik, intenzitás:

2.5. Folyik-e természetvédelmi kezelés a területen? - Igen

Felmérés, Őrzés, Özönnövények irtása, Kaszálás, Rekonstrukció

Egyéb típus: Az terület déli felén északi kitettséű üde lombdőkéből az akác eltávolítására programot indítottak, de az eredeti terveket nem tartották be ezért nagy mennyiségű akác sarj borította el a terület több részét

2.6. Megtalálhatóak-e az alábbi özönfajok a területen, s milyen mennyiségben:

Akác: Sok

Selyemkóró: Nincs

Parlagfű: Nincs

Magas/kanadai aranyvessző: Sok

Japánkeserűfű: Kevés

Gyalogakác: Nincs

Bálványfa ("ecetfa"): Nincs

Keskenylevelű ezüstfa: Nincs

Muflon: Nincs

Egyéb (nevezze meg):

2.7. Része a terület a Natura 2000 hálózatnak? - Igen

Egy része: %

2.8. Érintkezik a terület más természetes élőhelyekkel? - Igen

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

2.9. Ha igen, milyen típusú élőhellyel?

A terület északon és keleten is hasonló összetett élőhelyekkel érintkezik

2.10. Érintkezik a terület más természetvédelmi oltalmat élvező területtel? (pl. Natura 2000, országos védettség, ex lege) - Igen

2.11. Ha igen, milyen természetvédelmi oltalmat élvező területtel? - A Csörnök és a Rába mentén a

2.12. Van védettséget jelző tábla a területen? - Igen

Darabszám: 1

Állapotuk: Új típusú tábla, megfelelő állapotban

2.13. Vannak vadgazdálkodási létesítmények a területen?

Magasles: db

Vadetető: db

Szóró: db

Egyéb (név és db):

Nincs

3. Védett és fokozottan védett, ill. Natura 2000-es növényfajok és számolt vagy becsült mennyiségük felsorolása

(a becslés lehet tőszámra, vagy területnagyságra vonatkoztatott, fokozottan védett faj esetében pontos tőszámot kell megadni)

Békaliliom (*Hottonia palustris*), több száz pld Konistárnics (*Gentiana pneumonanthe*), 50-60 pld
Kenyérbélcickafark (*Achillea ptarmica*) Szibériai nőszirm (*Iris sibirica*), Sárgaliliom
(*Hemerocallis lilio-asphodelus*), (néhány foltban 20-30 tő) Dárdás nádtippán (*Calamagrostis canescens*), Mocsári kocsord (*Peucedanum palustre*) (több ezer pld.) Csőrös sás (*Carex rostrata*),
Szálkás pajzsika (*Dryopteris carthusiana*), Téli zsurló (*Equisetum hyemale*)(több ezer pld)
Hóvirág (*Galanthus nivalis*)(több száz pld) Fehér zászpa (*Veratrum album*)(néhány tő)

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

4. Védett és fokozottan védett, ill. Natura 2000-es állatfajok és számolt vagy becsült mennyiségük

(fokozottan védett fajoknál pontos állomány nagyságot kell megadni)

éti csiga (*Helix pomatia*) kardoslepke (*Iphiclides podalirius*) Nagy gyöngyházlepke (*Argynnis paphia*) Kisasszony-szitakötő (*Calopteryx virgo*) Barna varangy (*Bufo bufo*) Erdei béka (*Rana dalmatina*) Kecskébéka (*Rana esculenta*) Zöld levelibéka (*Hyla arborea*) Vöröshasú unka (*Bombina bombina*) Fúrge gyík (*Lacerta agilis*) Lábatlan gyík (*Anguis fragilis*) Vízisikló (*Natrix natrix*) Egerészölyv (*Buteo buteo*) Karvaly (*Accipiter nisus*) Fehér gólya (*Ciconia ciconia*) (táplálkozóhely, a terepbejárás alatt 4 pld) Szürke gém (*Ardea cinerea*) (időszakosan táplálkozók, látott: 2 pld) Nagy kócsag (*Egretta alba*) (időszakosan táplálkozók, látott: 1 pld) Nagy fakopáncs (*Dendrocopos major*) Zöld küllő (*Picus viridis*) Hamvas küllő (*Picus canus*) Nyaktekeres (*Jynx torquilla*) Fekete harkály (*Dryocopus martius*) Holló (*Corvus corax*) Sárgarigó (*Oriolus oriolus*) Énekes rigó (*Turdus philomelos*) Fekete rigó (*Turdus merula*) Vörösbegy (*Erithacus rubecula*) Erdei pinty (*Fringilla coelebs*) Zöldike (*Carduelis chloris*) Meggyvágó (*Coccothraustes coccothraustes*) Csicsörke (*Serinus serinus*) Barátposzáta (*Sylvia atricapilla*) Csilpcsalpfűzike (*Phylloscopus collybita*) Széncinege (*Parus major*) Barátcinege (*Parus palustris*) Berki tücsökmadár (*Locustella fluviatilis*) Csuszka (*Sitta europaea*) Mókus (*Sciurus vulgaris*) Vakond (*Talpa europaea*) stb

5. Egyéb észrevétel

Sajnálatos, hogy a Csörnőc-patak medre és annak északi felén található hasonló területek (főleg a nyugati rész) nem része a védett területnek, holott azzal az szerves egységet alkot. A terület szerves kapcsolatait a Rábával és a Rába - Pinka menti élőhelyekkel jelentősen rontja az az óriási kavicsbánya, mely kb 5-6 éve létesült a Rába és a Csörnőc között a Gyunáchoz nagyon közel (a Csörnőctől kb 200 méterre) s ma már a termelés óriási területet alakított át (kb.:30 ha) az ártéri rétekből ipari tájjá. Felhasznált források: 1.) <http://koszegitk.blogspot.hu> (Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság, Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont blogja; szerkesztő: Tompa Tibor) 2.) Kovács J. Attila (Szombathely, 2000): A Rába-völgy természetvédelmi ökológiai élőhelyvizsgálata (kézirat) Felhasznált térképi források: 1.) www.vasteir.hu (Vas Megyei Térinformatikai Rendszer) 2.) <http://erdoterkep.nebih.gov.hu/> (Nyilvános interaktív erdőterkép a NEBIH honlapján)